

Beata Goworko-Składanek

- ▶ Uniwersytet w Białymstoku
(University of Białystok, Poland)
- ▶ e-mail: beata.goworko@uwb.edu.pl
- ▶ ORCID: 0000-0002-8689-1646

Karolina Ferreira Fernandes

- ▶ Uniwersytet w Białymstoku
(University of Białystok, Poland)
- ▶ e-mail: k.fernandes@uwb.edu.pl
- ▶ ORCID: 0000-0001-7814-3085

DOI: 10.15290/mhi.2025.24.01.31

PAŃSTWA NIEPRZYJAZNE ROSJI W WYMIARZE PRAWNOPOLITYCZNYM**Abstrakt**

Rosjanie od czasów Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) mają silną potrzebę posiadania wrogów oraz ugruntowaną wizję podzielonego świata. Do momentu zakończenia zimnej wojny wrogość Rosjan była ukierunkowana na Zachód. W okresie pozimnowojennym dotychczasową wrogość zastąpiła powściągliwość oraz nieufność we wzajemnych relacjach, zwłaszcza w obliczu zbliżania się Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) do granic Rosji. Aneksja Krymu przez Rosję doprowadziła do znacznego oziębienia stosunków pomiędzy Rosją a światem zachodnim, który zdecydował się na wdrożenie wobec niej sankcji, nie tylko w wymiarze ekonomicznym, lecz także politycznym. Wrogość przybrała wtedy zupełnie inny wymiar, a Rosja zaczęła postrzegać Zachód jako realne zagrożenie. Na skutek zaostrzenia sankcji w wyniku napaści Rosji na Ukrainę w Rosji nastąpiła eksplozja retoryki antyzachodniej. Jej skutkiem było wprowadzenie do koncepcyjnych dokumentów rosyjskiej polityki zagranicznej pojęć „nieprzyjazne/wrogie państwa” i „nieprzyjazne/wrogie działania” oraz ogłoszenie list państw nieprzyjaznych Rosji.

W artykule zostały przywołane i poddane analizie dokumenty o charakterze politycznym oraz prawnym, w których pojawiły się wspomniane pojęcia. Wśród nich znalazły się dwie koncepcje polityki zagranicznej Rosji, z 2016 i 2023 roku, oraz akty prawne, na podstawie których zostały powołane do życia listy państw podejmujących wobec Rosji nieprzyjazne działania. Zostały one wydane po aneksji ukraińskiego Krymu przez Rosję. W tekście zostały także przywołane wypowiedzi prezydenta Federacji Rosyjskiej w odniesieniu do sposobu rozumienia przez niego pojęcia „nieprzyjazne państwa”.

Słowa kluczowe: Rosja, Zachód, Stany Zjednoczone, państwa nieprzyjazne, państwa wrogie, koncepcje polityki zagranicznej, stosunki międzynarodowe

RUSSIA’S UNFRIENDLY COUNTRIES IN LEGAL AND POLITICAL TERMS

Abstract

Since the USSR, Russians have had a strong need for having enemies and a well-established vision of a divided world. Until the end of the Cold War, Russian hostility was directed towards the West. In the post-Cold War period, the earlier hostility has been replaced by restraint and distrust in mutual relations, especially with NATO approaching Russia’s borders. Russia’s annexation of Crimea led to a significant cooling of Russia’s and the Western world relations, which resulted in imposing of sanctions, not only economic but also political, on Russia. Then the hostility took on a completely different dimension and Russia began to see the West as a real threat. As a result of the tightening of sanctions following Russia’s attack on Ukraine, anti-Western rhetoric increased in Russia. The result was the introduction of the terms “unfriendly/hostile states” and “unfriendly/hostile actions” into Russian foreign policy conceptual documents and the promulgation of the lists of states hostile to Russia.

The article cites and analyses documents of a political and legal nature containing the above-mentioned concepts. Among them there were the two Russian foreign policy concepts of 2016 and 2023, as well as the legal acts on the basis of which the lists of states taking unfriendly actions towards Russia were created. These were issued after Russia’s annexation of Ukraine’s Crimea. The text also refers to the statements made by the President of the Russian Federation with regard to how he understands Russia’s foreign policy.

Key words: Russia, the West, the United States, unfriendly countries, hostile countries, foreign policy concepts, international relations

1. Wstęp

Od czasu aneksji ukraińskiego Krymu przez Rosję stosunki Rosji z Zachodem przeżywają najpoważniejszy kryzys od zakończenia zimnej wojny. Przez całą historię Związku Radzieckiego, a obecnie Rosji, Zachód – czyli Stany Zjednoczone, NATO i Wspólnota Europejska, był zawsze postrzegany jako siła destabilizująca, której należy się przeciwstawiać¹. Zwłaszcza w obliczu ekspansji po rozpadzie Związku Radzieckiego, Unii Europejskiej² i NATO³ na wschód, która doprowadziła do rozpadu tradycyjnej rosyjskiej strefy buforowej między Zachodem a własnym terytorium Rosji⁴, co spowodowało zmiany politycznych i wojskowych komponentów systemu jej bezpieczeństwa⁵. Moskwa również postrzega krytykę rosyjskich przywódców, w tym samego Putina, płynącą z Zachodu, nie tylko jako wpływającą destabilizująco, lecz także jako bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa⁶.

Podkreślić należy, że w opinii Rosjan istnieje silna konotacja między pojęciami „państwa Zachodu”⁷ oraz „NATO” czy też „NATO” i „Stany Zjednoczone”. Zwłaszcza, że w skład NATO

¹ K. Giles, *The Turning Point for Russian Foreign Policy*, Strategic Studies Institute, US Army War College 2017, s. 1.

² „Do 1 maja 2004 roku, czyli do momentu poszerzenia granic Unii Europejskiej o kolejne państwa członkowskie: Czechy, Cypr, Estonię, Węgry, Litwę, Łotwę, Malte, Polskę, Słowację i Słowenię, Rosja była odgradzona od UE szerokim pasem, w którym znajdowały się Państwa Bałtyckie oraz państwa Grupy Wyszehradzkiej. Po raz kolejny dystans terytorialny między UE a Rosją uległ zmniejszeniu po wstąpieniu do UE w 2007 roku Bułgarii i Rumunii”, B. Goworko-Składanek, *Obraz Rosji w dokumentach Unii Europejskiej*, [w:] *Obraz Rosji i Rosjan w Polsce XIX–XXI wieku. Opinia publiczna. Stosunki polsko-rosyjskie. Pamięć historyczna*, red. E. Kirwiel, E. Maj, E. Podgajna, Lublin 2012, s. 38.

³ Zob. S. Kober, *Nato Expansion Flashpoint No. 3: Kaliningrad*, Cato Institute (1998), <http://www.jstor.com/stable/resrep04822> (dostęp: 17.10.2025).

⁴ A. Mattelaer, L. Vansina, *Understanding Russian Foreign Policy*, Dealing with Russia: Towards a Coherent Belgian Policy, Egmont Paper 109, Egmont Institute (2020), <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep28848.5.pdf> (dostęp: 17.10.2025).

⁵ W. Malendowski, *Doktryna wojenna Federacji Rosyjskiej w XX i XXI wieku. Cele – Zadania – Kierunki działania*, „Przegląd Strategiczny” 2017, nr 10, s. 56.

⁶ International Crisis Group, *Think Globally, Act Locally: Russia, Ukraine and Western Powers* [w:] *Peace in Ukraine I: A European War*, International Crisis Group (2020), <https://www.jstor.org/stable/resrep31263.5> (dostęp: 17.10.2025).

⁷ W Ruksper, czyli w internetowej encyklopedii o Rosji i świecie z rosyjskiej perspektywy, znajdziemy definicję Zachodu, zgodnie z którą Zachód to grupa krajów i narodów obejmująca większość państw europejskich, a także niektóre kraje Ameryki i Oceanii,

wchodzą państwa położone w Europie na zachód od granicy rosyjskiej, będące jednocześnie państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz Wielka Brytania. Utożsamianie NATO ze Stanami Zjednoczonymi wynika z tego, że od początku istnienia NATO wiodą one w nim prym i to one są największym gwarantem bezpieczeństwa jego europejskich członków⁸. Wielu Rosjan postrzega NATO wyłącznie jako „agresywny blok wojskowy” lub narzędzie w rękach Stanów Zjednoczonych⁹. Natomiast samo NATO tradycyjnie jest przedstawiane jako organizacja, której głównym celem militarnym jest Rosja¹⁰.

Zachód występuje nie tylko jako pojęcie geograficzne, które obejmuje kierunek i stronę świata, ale także jest kategorią historyczną oraz polityczną w odniesieniu do uniwersalnych ideałów, których przykładem jest „demokracja zachodnia”. Historycznie za sprawą polityków radzieckich, a następnie rosyjskich „Zachód” zdobył w XX wieku silną władzę emocjonalną nad umysłami Rosjan. Stał się bronią walki politycznej¹¹ oraz ideologicznej.

Denis Wołkow, socjolog z Centrum Lewady, uważa, że wrogość Rosjan wobec Zachodu jest stymulowana przez otwarty konflikt, który wyraża się współcześnie poprzez sankcje¹². Wzrost retoryki antyzachodniej spowodował wzrost poczucia zagrożenia ze strony świata zachodniego, w wyniku czego w 2014 roku aż 84 procent (w 2021 roku – 83 procent¹³, 2020 roku – 82 procent, w porównaniu do 41 procent w roku 1994¹⁴)

które były wcześniej koloniami mocarstw europejskich i są zamieszkane głównie przez potomków Europejczyków. W ramach współczesnej cywilizacji zachodniej głównymi ośrodkami politycznymi są Stany Zjednoczone Ameryki i Unia Europejska; Русский эксперт, *Запад*, <https://ruxpert.ru/Запад> (dostęp: 17.10.2025).

⁸ M. Górski, *Europejska odpowiedzialność za NATO. Uniezależnić się od Amerykanów*, <https://defence24.pl/polityka-obronna/europejska-odpowiedzialnosc-za-nato-uniezaleznic-sie-od-amerykanow> (dostęp: 17.10.2025).

⁹ И. Франсуа, А. Алексеев, *Россия–Нато: отчет перед обществом*, „Европейская безопасность: события, оценки, прогнозы” 2006, nr 3(19), s. 3.

¹⁰ A. Awdiejew, *Główne kierunki propagandy rosyjskiej (2004–2006)*, [w:] *Kultura rosyjska i inteligencja rosyjska. O pisarstwie Lidii Czukowskiej*, red. L. Liburska, Kraków 2003, s. 385.

¹¹ О.В. Большакова, *Концепт «Запад» и историографические образы России*, „Труды по русистике”, вып. 6, Москва 2015–2016, s. 354.

¹² IA REGNUM, *Главные враги России – США и Украина: опрос*, <https://regnum.ru/news/2431116.html> (dostęp: 17.10.2025).

¹³ АНО Левада-Центр, *Главные «дружественные» и «недружественные» страны*, <https://www.levada.ru/2021/06/15/glavnye-druzhestvennye-i-nedruzhestvennye-strany> (dostęp: 17.10.2025).

¹⁴ АНО Левада-Центр, *Враги*, <https://www.levada.ru/2020/10/15/vragi-2> (dostęp: 17.10.2025).

sondowanych przez Lewada-Centrum¹⁵ Rosjan uważało, że Rosja ma wrogów¹⁶. Co do zasady, dla przeciętnego Rosjanina głównym i poważnym wrogiem do 2024 roku były Stany Zjednoczone¹⁷, czego dowodem są przeprowadzane systematycznie sondaże. Za utrwaleniem takiego wizerunku stała antyamerykańska propaganda, prowadzona konsekwentnie na użytek rosyjskiego społeczeństwa¹⁸.

Wrogość jest pojęciem trudnym do zdefiniowania. Można ją rozumieć jako stan, relację między stronami, który charakteryzuje się: niechęcią, antypatią, odrazą, agresywnością czy napastliwością. To także typ postawy negatywnej o cechach emocjonalnych i agresywnych wobec konkretnego podmiotu¹⁹. W przypadku społeczeństwa rosyjskiego wrogość wobec Zachodu cechuje się dużym ładunkiem emocjonalnym i jest powiązana z poczuciem, że Rosja była wielokrotnie oszukiwana czy też obrażana²⁰. Z drugiej strony, zdaniem Aleksieja Lewinsona, „obfitość wrogów, a zwłaszcza ich obecność wokół Rosji okazała się integralną częścią nowej, przyjemnej rzeczywistości, świadczącej o tym, że Rosja jest wreszcie wielkim mocarstwem, a duża ilość wrogów jest tego najlepszym dowodem”²¹.

Natomiast według Jurija Afanasjewa wrogowie są potrzebni dla Rosji jak powietrze, a jeśli ich zabraknie, zostaną wymyśleni²², po to, aby ich wykorzystać jako narzędzie

¹⁵ Centrum Lewady ANO zostało wpisane przez Ministerstwo Sprawiedliwości do rejestru organizacji non-profit pełniących funkcje agenta zagranicznego.

¹⁶ АНО Левада-Центр, *Внешнеполитические враги и партнеры России*, <https://www.levada.ru/2014/10/21/vneshnepoliticheskie-vragi-i-partnery-rossii> (dostęp: 17.10.2024).

¹⁷ АНО Левада-Центр, *Представления о дружественных и недружественных странах, взаимоотношениях с Западом, отношение к некоторым странам и направления заграничных поездок*, <https://www.levada.ru/2025/06/05/predstavleniya-o-druzhestvennyh-i-nedruzhestvennyh-stranah-vzaimootnosheniyah-s-zapadom-otnoshenie-k-nekotorym-stranam-i-napravleniya-zagranichnykh-poezdok> (dostęp: 17.10.2025).

¹⁸ A. Łomanowski, B. Musiałowicz, *Kierunek i rosyjskiej polityki zagranicznej*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2006, nr II/2, s. 18–19.

¹⁹ A. Jargiełło, „Wrogość” w dyskursie polityki Felipe Calderona, „Teka of Political Science and International Relations” 2019, nr 14/1, s. 180–181.

²⁰ A. Lieven, *Russian Opposition to NATO Expansion*, „The World Today”, Oct., 1995, vol. 51, no. 10, s. 196, <https://www.jstor.org/stable/40396653> (dostęp: 17.10.2025).

²¹ АНО Левада-Центр, *Зачем России враги*, <https://www.levada.ru/2018/01/22/zachem-rossii-vragi> (dostęp: 17.10.2025).

²² A.R. Bartnicki, *Specyfika potęgi Rosji w przestrzeni i czasie*, [w:] *O prawie i jego dziejach księgi dwie. Studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin. Księga II*, red. M. Mikołajczyk, J. Ciąga,

polityczne służące do osiągnięcia różnych celów. Jednym z nich jest konsolidacja obywateli w celu zapewnienia poparcia dla proponowanych przez władze działań zmierzających do rozwiązania problemów politycznych, gospodarczych czy społecznych, które pojawiły się nie tylko wewnątrz kraju, lecz także w stosunkach z innymi państwami. W ocenie Władimira Rimskiego budowanie w świadomości społecznej wizerunku „nieprzewidywalnego i zdradzieckiego wroga”²³ przez polityków, którzy pewną grupę zjawisk czy działań uznają za jednoznacznie wrogie²⁴, ma wymiar praktyczny, ponieważ tworzy optykę „my–oni”.

Nadawanie znaczenia poszczególnym zjawiskom, przedmiotom, zdarzeniom czy relacjom społecznym poprzez przedstawianie ich w określony sposób przez polityków jasno wskazuje społeczeństwu, kim i czym jesteśmy, kim i czym są „nasi wrogowie”, w jaki sposób „my” jesteśmy zagrożeni przez „nich” i jak „my” możemy najlepiej poradzić sobie z tymi „zagrożeniami”²⁵. Oznacza to, że stworzenie takiej optyki daje władzy politycznej do walki potężne uzasadnienie polityczne i moralne podejmowanych działań, także w postaci zewnętrznej agresji i ekspansji²⁶, czego najlepszym przykładem jest duże poparcie społeczne dla wojny prowadzonej przez Rosję w Ukrainie.

2. Polityczny wymiar wrogości w stosunkach międzynarodowych

Rosja po zimnej wojnie próbowała zerwać z utrwalonym w tym okresie obrazem wrogich państw Zachodu spowodowanych rywalizacją na linii Wschód–Zachód. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Andrieja Kozyriewa przeszło płynnie od ideologii

P. Fiedorczyk, A. Stawarska-Rippel, T. Adamczyk, A. Drogoń, W. Organiściak, K. Kuźmicz, Białystok–Katowice 2010, s. 836.

²³ В. Римский, *Образ врага как инструмент политики: формирование идентичности и социальные риски применения*, https://profi.wciom.ru/fileadmin/file/nauka/ks_obraz_vraga/rimskij_thesis_enemy_image.pdf (dostęp: 17.10.2025).

²⁴ M. Kozub-Karkut, *Teorie stosunków międzynarodowych a badanie polityki zagranicznej*, [w:] *Badanie polityki zagranicznej państwa*, red. E. Haliżak, Warszawa 2018, s. 237.

²⁵ J. Weldes, *Constructing National Interests*, „European Journal of International Relations” 1996, nr 2, s. 283–285, <http://ejt.sagepub.com/cgi/content/abstract/2/3/275> (dostęp: 17.10.2025).

²⁶ A.R. Bartnicki, op. cit., s. 836.

komunistycznej do „ideologii pierwotnego westernizmu” (ros. „идеология примитивного западничества”²⁷), głosząc dezideologizację polityki zagranicznej.

To, co wcześniej uważano za złe, stało się dobre, a dawni wrogowie stali się przyjaciółmi i odwrotnie²⁸. Zgodnie z wyobrażeniem Andrieja Kozyriewa Rosja miała stać się „normalnym” państwem²⁹. Wyrazem obranego w tamtym czasie kierunku³⁰ jest zapis w koncepcji polityki zagranicznej z 1993 roku, zgodnie z którym „Rosja nie uważa żadnego państwa za *a priori* wroga czy przyjazne. Zamiast tego dąży do budowania jak najbardziej przyjaznych i wzajemnie korzystnych relacji ze wszystkimi państwami oraz promuje rozwiązywanie sporów i konfliktów środkami politycznymi”³¹.

W kolejnych koncepcjach, z roku 2000, 2008, i 2013, nie pojawiło się żadne odniesienie do państw/działań nieprzyjaznych/wrogich. Dopiero w koncepcji z 2016 roku pojawia się dwukrotnie odniesienie do nieprzyjaznych działań ze strony innych państw. W pierwszym przypadku w kontekście sankcji gospodarczych, które zostały wymierzone w Federację Rosyjską i rosyjskie podmioty gospodarcze w związku z aneksją Krymu: „Rosja prowadzi politykę zorientowaną na zapewnienie równoprawnego i aktywnego udziału we współczesnym systemie globalnych powiązań gospodarczych.

²⁷ Okcydentalizm/westernizm/europeizm jest koncepcją historyczno-kulturową, która pojawiła się w połowie XIX wieku. Jej zwolennicy uważali, że Rosja powinna rozwijać się zgodnie z zachodnioeuropejską tradycją. Przecistawiali się im zwolennicy innej, kształtującej się w tym samym czasie koncepcji słowianofilstwa; Минкультуры России, *Западничество*, <https://www.culture.ru/s/slovo-dnya/zapadnichestvo> (dostęp: 17.10.2025). Szerzej o koncepcji westernizmu w: A.P. Tsygankov, *Russia's Foreign Policy: Change and Continuity in National Identity*, New York 2016, s. 59–81.

²⁸ Б. Козловский, П. Лукин, *От активности к эффективности. Когда внешняя политика избавится от советского наследия*, „Россия в глобальной политике”, <https://globalaffairs.ru/articles/ot-aktivnosti-k-effektivnosti> (dostęp: 17.10.2025).

²⁹ E.B. Rumer, *Russian Foreign Policy Beyond Putin*, London 2007, s. 15.

³⁰ A.P. Tsygankov, *Change and Continuity in Russia's Foreign Policy*, „Russian Analytical Digest” 2012, no. 109, s. 9, <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RAD-109-9-11.pdf> (dostęp: 17.10.2025).

³¹ Основные положения концепции внешней политики Российской Федерации утверждены Распоряжением Президента Российской Федерации Б.Н. Ельцина от 23 апреля 1993 г., tekst dostępny w języku angielskim w: *Russian Foreign Policy in Transition: Concepts and Realities*, red. A. Melville, T. Shakleina, Central European University Press 2005, s. 27–64.

W tym celu Federacja Rosyjska: podejmuje zgodnie z normami i zasadami międzynarodowymi niezbędne działania w sferze polityki handlowej w celu ochrony interesów narodowych i skutecznego reagowania na nieprzyjazne działania gospodarcze innych państw oraz na ograniczanie prawa Federacji Rosyjskiej i rosyjskich podmiotów gospodarczych” (pkt. 40 koncepcji z 2016 roku). W drugim zaś znajduje się nawiązanie do działań Stanów Zjednoczonych, mimo zainteresowania ze strony Rosji budowaniem obopólnie korzystnych stosunków „z uwzględnieniem szczególnej odpowiedzialności obu państw za globalną stabilność strategiczną i ogólny stan bezpieczeństwa międzynarodowego, a także znacznego potencjału rozwoju współpracy handlowo-inwestycyjnej, naukowo-technicznej i innej. Rosja wychodzi z założenia, że postępowy i przewidywalny rozwój dialogu z USA, zarówno w kwestiach stosunków dwustronnych, jak i w kwestiach o znaczeniu globalnym, jest możliwy wyłącznie na zasadach równouprawnienia, wzajemnego poszanowania interesów i nieingerencji w sprawy wewnętrzne obu stron.

Rosja nie uznaje eksterytorialnej realizacji przez USA swojej jurysdykcji, wykraczając poza przepisy prawa międzynarodowego, nie popiera prób wywierania presji wojennej, politycznej, gospodarczej czy innej, i zastrzega sobie prawo do surowego reagowania na nieprzyjazne działania, między innymi poprzez wzmocnienie obrony narodowej i podejmowanie działań symetrycznych lub asymetrycznych” (pkt. 72 koncepcji z 2016 roku)³².

W najnowszej koncepcji polityki zagranicznej Rosji, pochodzącej z roku 2023³³, pojęcia „nieprzyjazne/wrogie państwa”, „nieprzyjazne/wrogie działania”³⁴ są bardzo często przywoływane. Nie zostało to wyraźnie wskazane, jakie konkretnie państwa uważane są za nieprzyjazne/wrogie. Dlatego też sądzić należy, że pojęcie „nieprzyjazne/wrogie państwa” trzeba odnieść do zawartości opublikowanych list, na których znalazły się te państwa, którym zostały przypisane nieprzyjazne działania na szkodę interesów Rosji, o czym mowa w dalszej części. Poza przypadkiem Stanów Zjednoczonych, które zostały

³² Указ Президента Российской Федерации „Об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации”, Москва, Кремль 30 ноября 2016 года, № 640, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/41451> (dostęp: 17.10.2025).

³³ Указ Президента Российской Федерации от 31.03.2023 г. № 229 „Об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации”, Москва, Кремль 31 марта 2023 года, № 229, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/49090> (dostęp: 17.10.2025).

³⁴ W tekście koncepcji z 2023 roku przymiotnik „nieprzyjazny” występuje 29 razy.

parokrotnie wymienione, także w parze ze swoimi sojusznikami czy też w zestawieniu z Zachodem, któremu przypisuje się hegemoniczne ambicje i prowadzenie konfrontacyjnej polityki.

Powiązanie Stanów Zjednoczonych z Zachodem najlepiej ilustruje opis przypisanej im roli jako „jednego z wpływowych suwerennych centrów globalnego rozwoju, a jednocześnie głównego inspiratora, organizatora i wykonawcy agresywnej antyrosyjskiej polityki zbiorowego³⁵ Zachodu”. Dlatego też dla Rosji priorytetem jest „wyeliminowanie pozostałości dominacji Stanów Zjednoczonych i innych nieprzyjaznych państw w sprawach światowych”.

Co też istotne, w tym dokumencie Organizacja Sojuszu Północnoatlantyckiego została wymieniona z nazwy tylko raz, podobnie jak Unia Europejska i Rada Europy. Pojawia się też określenie „nieprzyjazne państwa europejskie” oraz „państwa obce lub ich związki”, w kontekście podejmowanych przez nie nieprzyjaznych działań w postaci stosowania środków ograniczających (sankcji) o charakterze politycznym lub gospodarczym lub wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, co może sugerować, że takim związkiem w nawiązaniu do zastosowanych sankcji wobec Rosji może być Unia Europejska. W tej koncepcji też zarzuca się większości państw europejskich prowadzenie wobec Rosji agresywnej polityki, której celem jest stwarzanie zagrożeń dla bezpieczeństwa i suwerenności Federacji Rosyjskiej.

Zabieg, jakiego dokonano w koncepcji z 2023 roku, polegający na tak zwanej powtarzalnej artykulacji pojęć³⁶ „nieprzyjazne/wrogie państwa”, „nieprzyjazne/wrogie działania”, w powiązaniu z opublikowanymi listami nieprzyjaznych państw, nadał nowy, prawny wymiar przypisywanej od zawsze wrogości Zachodowi.

Nakreślony w koncepcji z 2023 roku świat jest jednoznacznie podzielony. Po jednej stronie znajdują się państwa nieprzyjazne/wrogie czy też prowadzące nieprzyjazne/wrogie działania, a po drugiej państwa będące przyjaznymi suwerennymi globalnymi ośrodkami siły i rozwoju położonymi na kontynencie euroazjatyckim czy też państwa przyjaznej cywilizacji islamskiej oraz państwa afrykańskie, z którymi Rosja się

³⁵ W niektórych opracowaniach możemy spotkać się z dosłownym tłumaczeniem użytego w tekście koncepcji z 2023 roku pojęcia „коллективный Запад”, czyli „kolektywny Zachód”.

³⁶ J. Weldes, op. cit., s. 284–285.

solidaryzuje, jak też państwa Ameryki Łacińskiej i Karaibów, o dużym potencjale, z którymi Rosja zmierza rozwijać współpracę.

Prezydent Federacji Rosyjskiej w swojej wypowiedzi z jesieni 2024 roku wyraźnie podkreślił, że „Rosja, podobnie jak wszystkie kraje BRICS, jest otwarta na współpracę z krajami globalnego Południa i Wschodu w celu promowania inkluzywnego i zrównoważonego rozwoju, aby zbudować lepszy świat”³⁷, jednoznacznie nakreślając kierunki przyszłej współpracy i koncentracji zainteresowania Rosji wokół wskazanych regionów świata.

W swojej wypowiedzi z jesieni 2022 roku prezydent Władimir Putin oświadczył, że Rosja nie uważa się za wroga Zachodu³⁸. To stwierdzenie następnie znalazło się w koncepcji z 2023 roku we fragmencie: „Rosja nie uważa się za wroga Zachodu, nie izoluje się od niego, nie ma wobec niego wrogich zamiarów i oczekuje, że w przyszłości państwa należące do wspólnoty zachodniej zrozumieją bezcelowość swojej konfrontacyjnej polityki i hegemonicznych ambicji, uwzględnią złożone realia świata wielobiegunowego i powrócą do pragmatycznych interakcji z Rosją, kierując się zasadami suwerennej równości i poszanowania wzajemnych interesów”.

W marcu 2024 roku Władimir Putin uznał pojęcie „państwa nieprzyjazne” za nie do końca precyzyjne, ponieważ w jego ocenie to nie państwa, ale elity i rządzący prezentują wrogie nastawienie³⁹. Podobnie stwierdzenie wypowiedziane zostało przez prezydenta Rosji już rok wcześniej. Jego zdaniem „Fraza ‘nieprzyjazne’ państwa weszła do naszej świadomości publicznej i do obiegu. Nie odzwierciedla ona dokładnie istniejących realiów. Można powiedzieć, że nie odzwierciedla ich wcale, ponieważ mamy nieprzyjazne elity w pewnej liczbie państw, nieprzyjaznych rządzących”⁴⁰.

³⁷ П. Иванов, Путин описал, как должен выглядеть лучший мир, <https://www.gazeta.ru/politics/news/2024/10/24/24226663.shtml> (dostęp: 17.10.2025).

³⁸ Путин назвал выражение «недружественные страны» неточным, Ведомости, <https://www.vedomosti.ru/politics/news/2023/03/16/966847-putin-nazval-virazhenie-netochnim> (dostęp: 17.10.2025).

³⁹ Путин заявил о недружественных России зарубежных элитах, Росбизнесконсалтинг, <https://www.rbc.ru/politics/27/03/2024/66044b199a7947e16b549d54> (dostęp: 17.10.2025).

⁴⁰ Wypowiedź Władimira Putina na kongresie Rosyjskiego Związku Przemysłowców i Przedsiębiorców, TASS/Ruptly, Путин назвал неправильным словосочетание „недружественные страны”, <https://tass.ru/politika/17286569> (dostęp: 17.10.2025).

3. Prawny wymiar wrogości na przykładzie rosyjskich list państw nieprzyjaznych

W Rosji, o tym, które państwa lub grupy społeczne zostaną określone jako wrogowie lub obce, zazwyczaj decyduje ten czy inny organ rządowy. Może się to zdarzyć zarówno w procesie politycznym, gdy dany kraj zostaje formalnie ogłoszony wrogiem Rosji, jak i poza nim, gdy na przykład służba sanitarno-epidemiologiczna ogłosi, że produkty pochodzące z danego kraju są niebezpieczne i na tej podstawie zakazany jest ich import⁴¹.

Pojęcie „nieprzyjaznego państwa” czy też „nieprzyjaznego państwa obcego” pojawiło się w rosyjskim ustawodawstwie po raz pierwszy w 2018 roku⁴². Ustawa federalna wymierzona w Stany Zjednoczone i inne państwa nieprzyjazne została powołana do życia w celu ochrony interesów i bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej, jej suwerenności i integralności terytorialnej, praw i wolności obywateli Federacji Rosyjskiej przed nieprzyjaznymi działaniami tych podmiotów, w tym wyrażającymi się we wprowadzaniu sankcji politycznych lub gospodarczych przeciwko Federacji Rosyjskiej, obywatelom Federacji Rosyjskiej lub rosyjskim osobom prawnym, przy podejmowaniu innych działań, które stanowią zagrożenie dla integralności terytorialnej Federacji Rosyjskiej lub mają na celu destabilizację gospodarczą i polityczną Federacji Rosyjskiej (art. 1 ust. 1). Rozumiano przez to, że jest to państwo, którego polityka może zagrozić integralności terytorialnej Rosji lub mieć na celu destabilizację działalności gospodarczej lub politycznej w Federacji Rosyjskiej⁴³. Oznacza to, że państwo, aby stać się „nieprzyjaznym”, musi wprowadzić sankcje ekonomiczne lub polityczne przeciwko Federacji Rosyjskiej, jej obywatelom lub osobom prawnym, dopuścić się czynu zagrażającego integralności terytorialnej Federacji Rosyjskiej, podjąć działania mające na celu destabilizację gospodarczą lub polityczną Federacji Rosyjskiej⁴⁴.

⁴¹ В. Римский, *op. cit.*

⁴² Федеральный закон от 4 июня 2018 г. N 127-ФЗ „О мерах воздействия (противодействия) на недружественные действия Соединенных Штатов Америки и иных иностранных государств” (с изменениями и дополнениями), <https://base.garant.ru/71958400> (dostęp: 17.10.2025).

⁴³ Елена, *48 недружественных стран России: полный список 2025*, Путешествуй.Сом, <https://www.puteshestvuy.com/nedruzhestvennye-strany> (dostęp: 17.10.2025).

⁴⁴ М. Городилов, *Какие страны относятся к «недружественным»? Полный список*, <https://t-j.ru/unfriendly-states> (dostęp: 17.10.2025).

Ustawa ta stała się podstawą prawną do powołania do życia dekretów mających na celu przeciwdziałanie nieprzyjaznym działaniom ze strony obcych państw. Wchodzi ona także w skład federalnych aktów prawnych mających na celu ochronę interesów Federacji oraz jej obywateli. W jednym z nich, ustawie z dnia 30 grudnia 2006 roku o specjalnych środkach ekonomicznych i środkach przymusu, pojawia się pojęcie „wrogiego działania państwa obcego”⁴⁵. Zgodnie z treścią art. 1 ust. 2., w którym się ono znalazło, „Specjalne środki ekonomiczne stosuje się w przypadku wystąpienia okoliczności wymagających natychmiastowej reakcji na bezprawne działanie międzynarodowe lub wrogie działanie państwa obcego lub jego organów i funkcjonariuszy, które stwarza zagrożenie dla interesów i bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej i (lub) narusza prawa i wolności jej obywateli”.

Podstawą stosowania specjalnych środków, w tym ekonomicznych, jest również ustawa z dnia 28 grudnia 2010 roku o bezpieczeństwie⁴⁶. Nie posługuje się ona jednak wspomnianymi wcześniej pojęciami.

Obecnie istnieją trzy formalne listy nieprzyjaznych państw, które w miarę potrzeby były rozszerzane o kolejne państwa, wobec których stosuje się specjalne środki. Władimir Putin po raz pierwszy nakazał rządowi sporządzenie listy państw „nieprzyjaznych” w 2021 roku⁴⁷. Jest to wykaz krajów, które dopuściły się „nieprzyjaznych działań” wobec Rosji oraz rosyjskich dyplomatów. Lista została zatwierdzona przez rosyjski rząd 13 maja 2021 roku na podstawie dekretu Prezydenta Federacji Rosyjskiej z 23 kwietnia 2021 roku⁴⁸.

⁴⁵ Федеральный закон от 30 декабря 2006 г. № 281-ФЗ „О специальных экономических мерах и принудительных мерах”, в ред. Федеральных законов от 01.05.2019 N 83-ФЗ, от 28.06.2022 N 219-ФЗ, от 04.08.2023 N 422-ФЗ, от 08.08.2024 N 275-ФЗ, https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_64883 (dostęp: 17.10.2025).

⁴⁶ Федеральный закон от 28.12.2010 г. № 390-ФЗ „О безопасности”, (В редакции федеральных законов от 05.10.2015 № 285-ФЗ, от 06.02.2020 № 6-ФЗ, от 09.11.2020 № 365-ФЗ, от 28.04.2023 № 155-ФЗ, от 10.07.2023 № 286-ФЗ), <http://www.kremlin.ru/acts/bank/32417> (dostęp: 17.10.2025).

⁴⁷ М. Городилов, op. cit.

⁴⁸ Указ Президента Российской Федерации от 23.04.2021 г. № 243 „О применении мер воздействия (противодействия) на недружественные действия иностранных государств”, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/46649> (dostęp: 17.10.2025). Dokument ten został przyjęty w celu ochrony interesów i bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej zgodnie z zapisem w preambule oraz z ustawą: Федеральный закон от 30 декабря 2006 г. № 281-ФЗ

Moskwa uznała Stany Zjednoczone i Republikę Czeską za kraje nieprzyjazne, ponieważ w kwietniu 2021 roku wydalili rosyjskich dyplomatów pod zarzutem pracy dla wywiadu. Umieszczenie państwa na tej liście oznacza odwetowe ograniczenia w sferze dyplomatycznej, polegające na ograniczeniu, a w niektórych przypadkach wprowadzeniu całkowitego zakazu zawierania umów o pracę, umowy o świadczenie pracy pracownikom (personelu) oraz inne umowy cywilnoprawne, na podstawie których powstają stosunki pracy, z osobami fizycznymi znajdującymi się na terytorium Federacji Rosyjskiej, liczby pracowników ambasad, urzędów konsularnych, przedstawicielstw organów rządowych i agencji rządowych państw obcych podejmujących nieprzyjazne działania na terytorium Federacji Rosyjskiej (ust. 1).

Zgodnie z zarządzeniem Czechy w swojej misji dyplomatycznej zlokalizowanej w Rosji mogą zatrudniać nie więcej niż 19 pracowników, natomiast Stany Zjednoczone nie mogą zatrudnić żadnego⁴⁹. 20 lipca 2022 roku rząd Rosji rozszerzył listę państw podejmujących nieprzyjazne działania wobec rosyjskich placówek dyplomatycznych i konsularnych za granicą o Grecję, Danię, Słowację, Słowenię i Chorwację. W związku z tym Słowenia i Chorwacja nie mogą zatrudniać pracowników do swoich placówek dyplomatycznych na terenie Federacji Rosyjskiej, a w przypadku Grecji, Danii i Słowacji limity zatrudnień ustalono na poziomie odpowiednio: 34, 20 i 16 osób⁵⁰. 2 sierpnia 2023 roku rząd Rosji wpisał Norwęgę na listę państw obcych, które podejmują

„О специальных экономических мерах и принудительных мерах” и от 4 июня 2018 г. № 127-ФЗ „О мерах воздействия (противодействия) на недружественные действия Соединенных Штатов Америки и иных иностранных государств”.

⁴⁹ Распоряжение Правительства Российской Федерации от 13 мая 2021 г. № 1230-р „Об утверждении Перечня иностранных государств, совершающих недружественные действия в отношении РФ, граждан РФ или российских юридических лиц, в отношении которых применяются меры воздействия (противодействия)”, установленные Указом Президента Российской Федерации от 23 апреля 2021 г. № 243 „О применении мер воздействия (противодействия) на недружественные действия иностранных государств”. Dokument wskazuje liczbę osób przebywających na terytorium Federacji Rosyjskiej, z którymi mogą zawierać umowy o pracę przedstawicielstwa dyplomatyczne i urzędy konsularne, przedstawicielstwa organów państwowych i instytucje państwowe tych państw, <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/400661785/?ysclid=m7839f1kbp675220796#review> (dostęp: 17.10.2025).

⁵⁰ Распоряжение Правительства Российской Федерации от 20.07.2022 № 1998-р „Изменения в Перечень иностранных государств, совершающих недружественные действия в отношении РФ, граждан РФ или российских юридических лиц”, <https://www.alta.ru/tamdoc/22rs1998> (dostęp: 17.10.2025).

nieprzyjazne działania skierowane przeciwko rosyjskim placówkom dyplomatycznym i konsularnym za granicą oraz ustalił dla niej limit 27 osób⁵¹.

W odpowiedzi na przyjęte przez Rosję dokumenty Unia Europejska wydała oświadczenie, w którym wezwała Rosję do przeglądu swojej decyzji i pełnego poszanowania Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z 1961 roku, z którą dekret ustanawiający listę tak zwanych państw „nieprzyjaznych” jest niezgodny⁵².

Druga lista została opublikowana 7 marca 2022 roku⁵³ na mocy dekretu głowy państwa z 5 marca 2022 roku „O tymczasowym trybie wykonania zobowiązań wobec niektórych wierzycieli zagranicznych”⁵⁴. Rząd rosyjski zatwierdził listę krajów dokonujących nieprzyjaznych działań wobec Rosji, jej firm i obywateli w odpowiedzi na sankcje⁵⁵,

⁵¹ Распоряжение Правительства Российской Федерации от 02.08.2023 № 2075-р Изменения в Перечень иностранных государств, совершающих недружественные действия в отношении РФ, граждан РФ или российских юридических лиц, <https://www.alta.ru/tamdoc/23rs2075> (dostęp: 17.10.2025).

⁵² Council of the EU, *Russia: Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the expansion of the list of so-called “unfriendly States”*, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/07/22/russia-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-expansion-of-the-list-of-so-called-unfriendly-states/pdf> (dostęp: 17.10.2025).

⁵³ Распоряжение Правительства Российской Федерации от 05.03.2022 N 430-р (ред. от 29.10.2022) „Об утверждении перечня иностранных государств и территорий, совершающих недружественные действия в отношении Российской Федерации, российских юридических и физических лиц, https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_411064/e8730c96430f0f246299a0cb7e5b27193f98fdaa (dostęp: 17.10.2025).

⁵⁴ Указ Президента Российской Федерации от 05.03.2022 N 95 (ред. от 31.01.2025) „О временном порядке исполнения обязательств перед некоторыми иностранными кредиторами”, https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_410994/?ysclid=m782m2vz92905175640 (dostęp: 17.10.2025); Указ Президента Российской Федерации от 04.05.2022 г. № 254 „О временном порядке исполнения финансовых обязательств в сфере корпоративных отношений перед некоторыми иностранными кредиторами”, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47808> (dostęp: 17.10.2025).

⁵⁵ Sankcje międzynarodowe współcześnie są powszechnie wykorzystywane jako narzędzie polityki zagranicznej. W wymiarze gospodarczym obejmują szeroki zakres środków, takich jak kompleksowe embarga handlowe czy też ograniczenia finansowe. Nałożenie tego typu sankcji zwykle wpływa negatywnie na wzrost PKB objętego nimi kraju. P. Malik, W.D. Warigon i in., *Impact of Sanctions on Global Energy Markets and International Relations: A Case Study of Russia*, “Journal of Political Science and International Relationship” (JPSIR)

która objęła państwa, wobec których wprowadzono odwetowe środki gospodarcze w postaci umożliwienia podmiotom rosyjskim spłat zobowiązań wobec wierzycieli z tych krajów w rublach. Lista obejmuje wszystkie kraje będące członkami G7, 25 krajów będących członkami Unii Europejskiej oraz wszystkie kraje będące członkami NATO z wyłączeniem Turcji⁵⁶.

23 lipca 2022 roku⁵⁷ lista została uzupełniona o Bahamy oraz wyspy Guernsey i Maine. 30 października tego samego roku rząd rosyjski umieścił 11 brytyjskich terytoriów zamorskich na liście nieprzyjaznych krajów, które poparty sankcje nałożone przez Wielką Brytanię na Rosję. Są to Bermudy, Brytyjskie Terytorium Antarktyczne, Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego, Kajmany, Falklandy, Montserrat, Pitcairn, Wyspa Świętej Heleny, Wyspa Wniebowstąpienia i Tristan da Cunha, Georgia Południowa i Sandwich Południowy, Akrotiri i Dhekelia, Turks i Caicos. Tym samym, biorąc pod uwagę Anguillę, Brytyjskie Wyspy Dziewicze i Gibraltar, wszystkie 14 brytyjskich terytoriów zamorskich znajduje się na liście krajów nieprzyjaznych Rosji.

Pod koniec października 2022 roku zostały wprowadzone do obowiązującej listy zmiany o charakterze raczej kosmetycznym⁵⁸. Ujęcie takiego państwa na tej liście było jednoznaczne z prowadzeniem z nim rozliczeń zobowiązań kredytowych w rublach, zakazem nabywania nieruchomości w tych krajach przez rezydentów Federacji Rosyjskiej, zmniejszeniem kwoty przelewów między rachunkami nierezydentów Federacji Rosyjskiej – nie więcej niż pięć tysięcy dolarów, koniecznością uzyskania

2025, vol. 2(1), s. 95, https://www.researchgate.net/publication/394037504_Impact_of_Sanctions_on_Global_Energy_Markets_and_International_Relations_A_Case_Study_of_Russia (dostęp: 17.10.2025).

⁵⁶ А. Рюмин, *Какие государства входят в списки недружественных РФ стран*, ТАСС <https://tass.ru/info/18435143> (dostęp: 17.10.2025).

⁵⁷ Распоряжение Правительства Российской Федерации от 23.07.2022 N 2018-р „О внесении изменений в распоряжение Правительства Российской Федерации от 05.03.2022 N 430-р”, https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_422753/64c6f6804610a74a052f19fb66b8a725b6f4c9c3/#dst100008 (dostęp: 17.10.2025).

⁵⁸ Распоряжение Правительства Российской Федерации от 29.10.2022 N 3216-р „О внесении изменений в распоряжение Правительства Российской Федерации от 05.03.2022 N 430-р”, https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_4301-87/#dst100003 (dostęp: 17.10.2025).

zgody ministerialnej na transakcje między rosyjskimi firmami a takimi państwami, zakupem przez te państwa rosyjskiego gazu za ruble⁵⁹.

Po opublikowaniu tej listy agencja Fitch obniżyła rating kredytowy Rosji do poziomu „przed niewypłacalnością” (niewypłacalność jest nieunikniona)⁶⁰.

Trzecia lista krajów narzucających destrukcyjne postawy (neoliberalne), sprzeczne z rosyjskimi wartościami duchowymi i moralnymi, zatwierdzona została 20 września 2024 roku przez premiera Rosji Michaiła Miszustina. Została ona przyjęta zgodnie z dekretem Prezydenta Federacji Rosyjskiej z dnia 19 sierpnia 2024 roku O udzielaniu pomocy humanitarnej osobom wyznającym tradycyjne rosyjskie wartości duchowe i moralne⁶¹. Dekret przewiduje uproszczoną procedurę relokacji do Rosji osób, które nie akceptują w swoich krajach destrukcyjnych postaw neoliberalnych, sprzecznych z tradycyjnymi wartościami.

Cudzoziemcy i bezpaństwowcy mogą ubiegać się o zezwolenie na pobyt czasowy w Federacji Rosyjskiej bez uwzględnienia zatwierdzonego przez rząd limitu oraz bez zdawania egzaminów z języka rosyjskiego i historii Rosji. Na zatwierdzonej przez rząd liście znalazło się 47 państw i terytoriów. Obejmuje ona także USA, Wielką Brytanię, Niemcy, Francję, Japonię i inne kraje. Spośród krajów UE na liście nie znalazły się Słowacja i Węgry, a na liście wśród krajów NATO nie znalazła się Turcja⁶².

Państwa formalnie ogłoszone jako nieprzyjazne Rosji co do zasady są to państwa historycznie zaliczane do grupy państw cywilizacji zachodniej (na ilustracji 1 zostały one zaznaczone na czerwono). W Rukspert, czyli w internetowej encyklopedii o Rosji i świecie z rosyjskiej perspektywy, znajdziemy definicję Zachodu, zgodnie z którą Zachód to grupa krajów i narodów obejmująca większość państw europejskich, a także niektóre kraje Ameryki i Oceanii, będących wcześniej koloniami mocarstw

⁵⁹ Елена, op. cit.

⁶⁰ Что такое список недружественных стран и что он значит для обычных россиян?, <https://www.maximonline.ru/longreads/chto-takoe-spisok-nedruzhestvennykh-stran-i-chto-on-znachit-dlya-obychnykh-rossiyan-id719628> (dostęp: 17.10.2025).

⁶¹ Указ Президента Российской Федерации от 19.08.2024 г. № 702 „Об оказании гуманитарной поддержки лицам, разделяющим традиционные российские духовно-нравственные ценности”, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/51035> (dostęp: 17.10.2025).

⁶² А. Рюмин, op. cit.,

europejskich i zamieszkanymi głównie przez potomków Europejczyków. Natomiast Stany Zjednoczone Ameryki i Unia Europejska są wskazywane jako główne ośrodki polityczne współczesnej cywilizacji zachodniej⁶³.

Ilustracja 1. Państwa formalnie ogłoszone przez rząd rosyjski jako nieprzyjazne (stan na sierpień 2022 roku)⁶⁴

4. Podsumowanie

Wyrazem negatywnej oceny polityki Zachodu wobec Rosji w postaci wymierzonych w nią sankcji oraz postawy wobec podejmowanych przez nią działań w Ukrainie są nie tylko zapisy zawarte w ostatnich dwóch koncepcjach polityki zagranicznej – z roku 2016 i 2023 – lecz także mające wymiar praktyczny przyjęte środki, których celem jest obrona rosyjskich interesów przed nieprzyjawnymi/wrogimi działaniami państw w postaci usankcjonowania odwetowych ograniczeń w sferze dyplomatycznej

⁶³ Русский эксперт, *Запад*

⁶⁴ *Перечень недружественных России стран и территорий*, Газета.Ру, https://www.gazeta.ru/infographics/infografika_nedruzhestvennyye_strany.shtml?updated (dostęp: 17.10.2025).

oraz gospodarczej czy pod postacią „pomocy humanitarnej” osobom wyznającym tradycyjne rosyjskie wartości duchowe i moralne poprzez przyznanie czasowego zezwolenia na pobyt w Federacji Rosyjskiej, nazywanych również regulacjami kontrsankcyjnymi.

Używanie pojęć „nieprzyjazne/wrogie państwa”, „nieprzyjazne/wrogie działania” w dokumentach koncepcyjnych odnoszących się do polityki zagranicznej czy też wskazanie bezpośrednio, które państwa są uważane za nieprzyjazne, poprzez stworzenie list, na których one się znalazły, porządkuje przestrzeń wokół Rosji, uzasadnia jednocześnie wyznaczenie nowego kierunku współpracy – w stronę Euroazji.

Terminologia, jaką posługuje się koncepcja z 2023 roku, jest odzwierciedleniem przyjętej narracji politycznej w odniesieniu do różnych płaszczyzn stosunków Rosji z państwami, którym przypisuje się nieprzyjazne/wrogie działania. Wprowadzenie do języka prawnego tych pojęć, których semantyczna interpretacja wskazuje na posiadanie przez te państwa na skutek podejmowanych przez nie działań nieprzyjaznych/wrogich zamiarów, przez co mogą stanowić realne zagrożenie dla bezpieczeństwa szeroko pojętych interesów Rosji, ma na celu także uzasadnienie działań podejmowanych przez nią w ich obronie. Rosja w ten sposób już nie przeciwstawia się bliżej nieokreślonemu „wrogowi” zachodniemu światowi, tylko konkretnym państwom, które w jej mniemaniu dopuściły się wobec niej nieprzyjaznych/wrogich działań.

Co więcej, zabieg polegający na profilowaniu pojęć, który został wykorzystany w koncepcji polityki zagranicznej z 2023 roku, poprzez obrazowanie nieprzyjaznego/wrogiego nastawienia wobec Rosji ze strony Zachodu, Stanów Zjednoczonych i innych państw za pomocą wielokrotnego przywoływania pojęć „nieprzyjazne/wrogie państwa”, „nieprzyjazne/wrogie działania”, na zasadzie „konstruowania sceny”⁶⁵ geopolitycznej, w której jest osadzona Rosja, prowadzi do konsekwentnego budowania wyobrażenia o potrzebie ochrony jej interesów przy użyciu nie tylko instrumentów prawnych czy też działań dyplomatycznych, lecz także w razie konieczności użycia siły w samoobronie, o czym mowa w pkt. 25 koncepcji z 2023 roku.

⁶⁵ Ronald W. Langacker, *Semantyka językoznawcza*, „Etnolingwistyka” 2004, nr 16, s. 43–50.

Bibliografia

Akty prawne

- Federal'nyj zakon ot 28.12.2010 g. № 390-FZ „O bezopasnosti”, (V redakcii federal'nyh zakonov ot 05.10.2015 № 285-FZ, ot 06.02.2020 № 6-FZ, ot 09.11.2020 № 365-FZ, ot 28.04.2023 № 155-FZ, ot 10.07.2023 № 286-FZ). [Федеральный закон от 28.12.2010 г. № 390-ФЗ „О безопасности”, (В редакции федеральных законов от 05.10.2015 № 285-ФЗ, от 06.02.2020 № 6-ФЗ, от 09.11.2020 № 365-ФЗ, от 28.04.2023 № 155-ФЗ, от 10.07.2023 № 286-ФЗ)], https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_64883 (dostęp: 17.10.2025).
- Federal'nyj zakon ot 28.12.2010 g. № 390-FZ „O bezopasnosti”, (V redakcii federal'nyh zakonov ot 05.10.2015 № 285-FZ, ot 06.02.2020 № 6-FZ, ot 09.11.2020 № 365-FZ, ot 28.04.2023 № 155-FZ, ot 10.07.2023 № 286-FZ). [Федеральный закон от 28.12.2010 г. № 390-ФЗ „О безопасности”, (В редакции федеральных законов от 05.10.2015 № 285-ФЗ, от 06.02.2020 № 6-ФЗ, от 09.11.2020 № 365-ФЗ, от 28.04.2023 № 155-ФЗ, от 10.07.2023 № 286-ФЗ)], <http://www.kremlin.ru/acts/bank/32417> (dostęp: 17.10.2025).
- Federal'nyj zakon ot 4 iûnâ 2018 g. N 127-FZ „O merah vozdejstviâ (protivodejstviâ) na nedružestvennye dejstviâ Soedinennyh Štatov Ameriki i inyh inostrannyh gosudarstv” (s izmeneniâmi i dopolneniâmi). [Федеральный закон от 4 июня 2018 г. N 127-ФЗ „О мерах воздействия (противодействия) на недружественные действия Соединенных Штатов Америки и иных иностранных государств” (с изменениями и дополнениями)], <https://base.garant.ru/71958400> (dostęp: 17.10.2025).
- Rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 13 maâ 2021 g. № 1230-r „Ob utverždenii Perečnâ inostrannyh gosudarstv, soveršaûših nedružestvennye dejstviâ v otnošenii RF, graždan RF ili rossijskich ûridičeskich lic, v otnošenii kotoryh primenâûtsâ mery vozdejstviâ (protivodejstviâ)”. [Распоряжение Правительства Российской Федерации от 13 мая 2021 г. № 1230-р „Об утверждении Перечня иностранных государств, совершающих недружественные действия в отношении РФ, граждан РФ или российских юридических лиц, в отношении которых применяются меры воздействия (противодействия)”], <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/400661785/?ysclid=m7839f1kbp675220796#review> (dostęp: 17.10.2025).
- Rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 05.03.2022 N 430-r (red. ot 29.10.2022) „Ob utverždenii perečnâ inostrannyh gosudarstv i territorij, soveršaûših nedružestvennye dejstviâ v otnošenii Rossijskoj Federacii, rossijskich ûridičeskich i fizičeskich lic. [Распоряжение Правительства Российской Федерации от 05.03.2022 N 430-р (ред. от 29.10.2022) „Об утверждении перечня иностранных государств и территорий, совершающих недружественные действия в отношении Российской Федерации, российских юридических и физических лиц], https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_411064/e8730c96430f0f246299a0cb7e5b27193f98fdaa (dostęp: 17.10.2025).

Rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 20.07.2022 № 1998-r „Izmeneniâ v Perečen' inostrannyh gosudarstv, soveršaûših nedružestvennye dejstviâ v otnošenii RF, graždan RF ili rossijskih ûridičeskikh lic”. [Распоряжение Правительства Российской Федерации от 20.07.2022 № 1998-р „Изменения в Перечень иностранных государств, совершающих недружественные действия в отношении РФ, граждан РФ или российских юридических лиц”], <https://www.alta.ru/tamdoc/22rs1998> (dostęp: 17.10.2025).

Rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 23.07.2022 N 2018-r „O vnesenii izmenenij v rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 05.03.2022 N 430-r”. [Распоряжение Правительства Российской Федерации от 23.07.2022 N 2018-р „О внесении изменений в распоряжение Правительства Российской Федерации от 05.03.2022 N 430-р”], https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_422753/64c6f6804610a74a052f19fb66b8a725b6f4c9c3/#dst100008 (dostęp: 17.10.2025).

Rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 29.10.2022 N 3216-r „O vnesenii izmenenij v rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 05.03.2022 N 430-r”. [Распоряжение Правительства Российской Федерации от 29.10.2022 N 3216-р „О внесении изменений в распоряжение Правительства Российской Федерации от 05.03.2022 N 430-р”], https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_430187/#dst100003 (dostęp: 17.10.2025).

Rasporâženie Pravitel'stva Rossijskoj Federacii ot 02.08.2023 № 2075-r „Izmeneniâ v Perečen' inostrannyh gosudarstv, soveršaûših nedružestvennye dejstviâ v otnošenii RF, graždan RF ili rossijskih ûridičeskikh lic”. [Распоряжение Правительства Российской Федерации от 02.08.2023 № 2075-р „Изменения в Перечень иностранных государств, совершающих недружественные действия в отношении РФ, граждан РФ или российских юридических лиц”], <https://www.alta.ru/tamdoc/23rs2075> (dostęp: 17.10.2025).

Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii ot 23 aprelâ 2021 g. N 243 „O primenenii mer vozdejstviâ (protivodejstviâ) na nedružestvennye dejstviâ inostrannyh gosudarstv”. [Указ Президента Российской Федерации от 23 апреля 2021 г. N 243 „О применении мер воздействия (противодействия) на недружественные действия иностранных государств”], <http://www.kremlin.ru/acts/bank/41451> (dostęp: 17.10.2025).

Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii „Ob utverždenii Konceptii vnešnej politiki Rossijskoj Federacii”, Moskva, Kreml' 30 noâbrâ 2016 goda, № 640. [Указ Президента Российской Федерации „Об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации”, Москва, Кремль 30 ноября 2016 года, № 640], <http://www.kremlin.ru/acts/bank/46649> (dostęp: 17.10.2025).

Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii ot 05.03.2022 N 95 (red. ot 31.01.2025) „O vremennom porâdke ispolneniâ obâzatel'stv pered nekotorymi inostrannymi kreditorami”. [Указ Президента Российской Федерации от 05.03.2022 N 95 (ред. от 31.01.2025) „О временном порядке исполнения обязательств перед некоторыми

иностранными кредиторами”], https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_410994/?ysclid=m782m2vz92905175640 (dostęp: 17.10.2025).

Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii ot 04.05.2022 g. № 254 „O vremennom porâdke ispolneniâ finansovyh obâzatel'stv v sfere korporativnyh otnošenij pered некотoryми inostrannymi kreditormi”. [Указ Президента Российской Федерации от 04.05.2022 г. № 254 „О временном порядке исполнения финансовых обязательств в сфере корпоративных отношений перед некоторыми иностранными кредиторами”], <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47808> (dostęp: 17.10.2025).

Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii ot 31.03.2023 g. № 229 „Ob utverždenii Konceptii vnešnej politiki Rossijskoj Federacii”, Moskva, Kreml' 31 marta 2023 goda. [Указ Президента Российской Федерации от 31.03.2023 г. № 229 „Об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации”, Москва, Кремль 31 марта 2023 года], <http://www.kremlin.ru/acts/bank/49090> (dostęp: 17.10.2025).

Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii ot 19.08.2024 g. № 702 „Ob okazanii humanitarnoj podderžki licam, razdelâûšim tradicionnye rossijskie duhovno-nravstvennye cennosti”. [Указ Президента Российской Федерации от 19.08.2024 г. № 702 „Об оказании гуманитарной поддержки лицам, разделяющим традиционные российские духовно-нравственные ценности”], <http://www.kremlin.ru/acts/bank/51035> (dostęp: 17.10.2025).

Literatura

Awdiejew Aleksy, *Główne kierunki propagandy rosyjskiej (2004–2006)*, [w:] *Kultura rosyjska i inteligencja rosyjska. O pisarstwie Lidii Czukowskiej*, red. Lidia Liburska, Kraków 2003, s. 377–387.

Bartnicki Adam Robert, *Specyfika potęgi Rosji w przestrzeni i czasie*, [w:] *O prawie i jego dziejach księgi dwie. Studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin. Księga II*, red. Marian Mikołajczyk, Józef Ciąga, Piotr Fiedorczyk, Anna Stawarska-Rippel, Tomasz Adamczyk, Andrzej Drogoń, Wojciech Organiściak, Karol Kuźmicz, Białystok–Katowice 2010, s. 823–838.

Bol'sakova Ol'ga, *Koncept «Zapad» i istoriografičeskie obrazy Rossii*, „Trudy po rossievedeniû”, вып. 6, Moskva 2015–2016, s. 353–385. [Большакова Ольга, *Концепт «Запад» и историографические образы России*, „Труды по руссиеведению”, вып. 6, Москва 2015–2016, с. 353–385].

Fransua Izabel', Alekseev Aleksandr, *Rossiâ–Nato: otčet pered obšestvom*, „Evropejskaâ bezopasnost': sobytiâ, ocenki, prognozy” 2006, № 3(19), s. 2–3. [Франсуа Изабель, Алексеев Александр, *Россия–Нато: отчет перед обществом*, „Европейская безопасность: события, оценки, прогнозы” 2006, № 3(19), с. 2–3].

- Giles Keir, *The turning point for Russian foreign policy*, Strategic Studies Institute, US Army War College 2017.
- Goworko-Składanek Beata, *Obraz Rosji w dokumentach Unii Europejskiej*, [w:] *Obraz Rosji i Rosjan w Polsce XIX–XXI wieku. Opinia publiczna. Stosunki polsko-rosyjskie. Pamięć historyczna*, red. Eleonora Kirwiel, Ewa Maj, Ewelina Podgajna, Lublin 2012, s. 23–39.
- Jargiełło Aleksandra, „Wrogość” w dyskursie polityki Felipe Calderona, „*Teka of Political Science and International Relations*” 2019, nr 14/1, s. 179.
- Kozub-Karkut Magdalena, *Teorie stosunków międzynarodowych a badanie polityki zagranicznej*, [w:] *Badanie polityki zagranicznej państwa*, red. Edward Haliżak, Warszawa 2018, s. 215–220.
- Langacker Ronald Wayne, *Semantyka językoznawcza*, „*Etnolingwistyka*” 2004, nr 16, s. 43–50.
- Łomanowski Andrzej, Musiałowicz Bartosz, *Kierunki rosyjskiej polityki zagranicznej*, „*Bezpieczeństwo Narodowe*” 2006, nr 2(2), s. 17–40.
- Malendowski Włodzimierz, *Doktryna wojenna Federacji Rosyjskiej w XX i XXI wieku. Cele – Zadania – Kierunki działania*, „*Przegląd Strategiczny*” 2017, nr 10, s. 53–94.
- Osnovnye položenîâ koncepcii vnešnej politiki Rossijskoj Federacii utverždyeny Rasporâženiem Prezidenta Rossijskoj Federacii B.N. El'cina ot 23 aprelâ 1993 g.*, s. 27–64. [Основные положения концепции внешней политики Российской Федерации утверждены Распоряжением Президента Российской Федерации Б.Н. Ельцина от 23 апреля 1993 г., с. 27–64], tekst dostępny w języku angielskim w: *Russian Foreign Policy in Transition: Concepts and Realities*, red. Andriej Melville, Tatiana Shackleina, Central European University Press 2005.
- Rumer Eugene B., *Russian Foreign Policy Beyond Putin*, London 2007.
- Tsygankov Andrei Pavlovich, *Russia's Foreign Policy: Change and Continuity in National Identity*, New York 2016.

Netografia

- ANO Levada-Centr, *Glavnye «družestvennye» i «nedružestvennye» strany*. [АНО Левада-Центр, Главные «дружественные» и «недружественные» страны], <https://www.levada.ru/2021/06/15/glavnye-druzhestvennye-i-nedruzhestvennye-strany> (dostęp: 17.10.2025).
- ANO Levada-Centr, *Vragi*. [АНО Левада-Центр, Враги], <https://www.levada.ru/2020/10/15/vragi-2> (dostęp: 17.10.2025).
- ANO Levada-Centr, *Vneshnepoliticheskie vragi i partnery Rossii*. [АНО Левада-Центр, Внешнеполитические враги и партнеры России], <https://www.levada.ru/2014/10/21/vneshnepoliticheskie-vragi-i-partnery-rossii> (dostęp: 17.10.2025).
- ANO Levada-Centr, *Začem Rossii vragi?* [АНО Левада-Центр, Зачем России враги?], <https://www.levada.ru/2018/01/22/zachem-rossii-vragi> (dostęp: 17.10.2025).

- ANO Levada-Centr, *Predstavleniâ o družestvennyh i nedružestvennyh stranah, vzaimootnošeniâh s Zapadom, otnošenje k nekotorym stranam i napravleniâ zagranichnyh poezdok*. [АНО Левада-Центр, Представления о дружественных и недружественных странах, взаимоотношениях с Западом, отношение к некоторым странам и направления заграничных поездок], <https://www.levada.ru/2025/06/05/predstavleniya-o-druzhestvennyh-i-nedruzhestvennyh-stranah-vzaimootnosheniyah-s-zapadom-otnoshenie-k-nekotorym-stranam-i-napravleniya-zagranichnyh-poezdok> (dostęp: 17.10.2025).
- Council of the EU, *Russia: Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the expansion of the list of so-called "unfriendly States"*, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/07/22/russia-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-expansion-of-the-list-of-so-called-unfriendly-states/pdf> (dostęp: 17.10.2025).
- Čto takoe spisok nedružestvennyh stran i čto on značit dlâ obyčnyh rossiân? [Что такое список недружественных стран и что он значит для обычных россиян?], <https://www.maximonline.ru/longreads/chto-takoe-spisok-nedruzhestvennykh-stran-i-chto-on-znachit-dlya-obychnykh-rossiyan-id719628> (dostęp: 17.10.2025).
- Elena, *48 nedružestvennyh stran Rossii: polnyj spisok 2025*. [Елена, 48 недружественных стран России: полный список 2025], <https://www.puteshestvuy.com/nedruzhestvennye-strany> (dostęp: 17.10.2025).
- Gorodilov Mihail, *Kakie strany odnosâtsâ k «nedružestvennym»? Polnyj spisok*. [Городилов Михаил, Какие страны относятся к «недружественным»? Полный список], <https://t-j.ru/unfriendly-states> (dostęp: 17.10.2025).
- Górski Michał, *Europejska odpowiedzialność za NATO. Uniezależnić się od Amerykanów*, <https://defence24.pl/polityka-obronna/europejska-odpowiedzialnosc-za-nato-uniezaleznic-sie-od-amerykanow> (dostęp: 17.10.2025).
- IA REGNUM, *Glavnye vragi Rossii – SŠA i Ukraina: opros* [IA REGNUM, Главные враги России – США и Украина: опрос], <https://regnum.ru/news/2431116.html> (dostęp: 17.10.2025).
- International Crisis Group, *Think Globally, Act Locally: Russia, Ukraine and Western Powers*, [w:] *Peace in Ukraine I: A European War*, International Crisis Group (2020), <https://www.jstor.org/stable/resrep31263.5> (dostęp: 17.10.2025).
- Ivanov Pavel, *Putin opisal, kak dolžen vyglâdet' lučšij mir*. [Иванов Павел, Путин описал, как должен выглядеть лучший мир], <https://www.gazeta.ru/politics/news/2024/10/24/24226663.shtml> (dostęp: 17.10.2025).
- Kober Stanley, *NATO expansion flashpoint NO. 3: Kaliningrad*, Cato Institute (1998), <http://www.jstor.com/stable/resrep04822> (dostęp: 17.10.2025).
- Kozlovskij Boris, Lukin Pavel, *Ot aktivnosti k èffektivnosti. Kogda vnešnââ politika izbavitsâ ot sovetskogo naslediâ*, „Rossiâ v global'noï politike” 2012, № 3. [Козловский Борис, Лукин Павел, От активности к эффективности. Когда внешняя политика

- избавится от советского наследия, „Россия в глобальной политике” 2012, № 3], <https://globalaffairs.ru/articles/ot-aktivnosti-k-effektivnosti> (dostęp: 17.10.2025).
- Lieven Anatol, *Russian Opposition to NATO Expansion*, „The World Today” 1995, vol. 51, no. 10, <https://www.jstor.org/stable/40396653> (dostęp: 17.10.2025).
- Malik Payman, Warigon William Dishon, Hasan Rawda, Ali Basit, Abbas Qamar, Einlay Lee Ngorn, Eldine Abbass Nasser, Muhammadi Ali Ahmad, Caballero López Mauricio Sebastián, *Impact of Sanctions on Global Energy Markets and International Relations: A Case Study of Russia*, „Journal of Political Science and International Relationship” 2025, vol. 2(1), s. 95, https://www.researchgate.net/publication/394037504_Impact_of_Sanctions_on_Global_Energy_Markets_and_International_Relations_A_Case_Study_of_Russia (dostęp: 17.10.2025).
- Mattelaer Alexander, Vansina Laura, *Understanding Russian Foreign Policy. Dealing with Russia: Towards a Coherent Belgian Policy*, Egmont Paper 109, Egmont Institute (2020), <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep28848.5.pdf> (dostęp: 17.10.2025).
- Minkul'tury Rossii. Zapadničestvo [Минкультуры России. Западничество], <https://www.culture.ru/s/slovo-dnya/zapadnichestvo> (dostęp: 17.10.2025).
- Perečen' nedružestvennyh Rossii stran i territorij, Gazeta.Ru [Перечень недружественных России стран и территорий, Газета.Ру], https://www.gazeta.ru/infographics/infografika_nedruzhestvennye_strany.shtml?updated (dostęp: 17.10.2025).
- Putin nazval vyraženie «nedružestvennye strany» netočnym, Vedomosti. [Путин назвал выражение «недружественные страны» неточным, Ведомости], <https://www.vedomosti.ru/politics/news/2023/03/16/966847-putin-nazval-virazhenie-netochnim> (dostęp: 17.10.2025).
- Putin zaâvil o nedružestvennyh Rossii zarubežnyh èlitah, Rosbizneskonsalting, [Путин заявил о недружественных России зарубежных элитах, Росбизнесконсалтинг], <https://www.rbc.ru/politics/27/03/2024/66044b199a7947e16b549d54> (dostęp: 17.10.2025).
- Rimskij Vladimir, *Obraz vraga kak instrument politiki: formirovanie identičnosti i social'nye riski primeneniâ*. [Римский Владимир, Образ врага как инструмент политики: формирование идентичности и социальные риски применения], https://profi.wciom.ru/fileadmin/file/nauka/ks_obraz_vraga/rimskij_thesis_enemy_image.pdf (dostęp: 17.10.2025).
- Russkij èkspert, Zapad. [Русский эксперт, Запад], <https://ruxpert.ru/Запад> (dostęp: 17.10.2025).
- TASS/Ruptly, *Putin nazwał nieprawilnym słowosoczetanie „nedružestwiennyje strany”*. [TASS/Ruptly, Putin nazwał nieprawilnym słowosoczetanie „nedružestwiennyje strany”], <https://tass.ru/politika/17286569> (dostęp: 17.10.2025).
- Rûmin Aleksandr, *Kakie gosudarstva vhodât v spiski nedružestvennyh RF stran?*, TASS. [Рюмин Александр, Какие государства входят в списки недружественных РФ стран?, ТАСС], <https://tass.ru/info/18435143> (dostęp: 17.10.2025).

Tsygankov Andrei Pavlovich, *Change and Continuity in Russia's Foreign Policy*, „Russian Analytical Digest” no. 109, 8 March 2012, <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RAD-109-9-11.pdf> (dostęp: 17.10.2025).

Weldes Jutta, *Constructing National Interests*, „European Journal of International Relations” 1996/2, s. 284–285, <http://ejt.sagepub.com/cgi/content/abstract/2/3/275> (dostęp: 17.10.2025).

► STRESZCZENIE

Państwa nieprzyjazne Rosji w wymiarze prawnopolitycznym

W artykule zostały przedstawione definicje pojęć „nieprzyjaznego państwa” oraz „nieprzyjaznego państwa obcego” na tle obowiązującego rosyjskiego prawa federalnego oraz listy państw nieprzyjaznych wraz z podstawą prawną ich obowiązywania. Przywołane zostały także dokumenty koncepcyjne z zakresu rosyjskiej polityki zagranicznej pochodzące z roku 2016 i 2023, w których zawarte zostały pojęcia „nieprzyjazne/wrogie państwa”, „nieprzyjazne/wrogie działania”. Przyjęcie określonej narracji w dokumentach nie tylko o wydźwięku politycznym, lecz także prawnym, ma na celu uzasadnienie działań podejmowanych przez Rosję w wymiarze międzynarodowym, zwłaszcza w odpowiedzi na zastosowane sankcje polityczne i gospodarcze w związku z działaniami prowadzonymi przez nią w Ukrainie oraz pokazanie, w jakie państwa są one konkretnie wymierzone. Rosja w ten sposób porządkuje wokół siebie świat, w którym to po jednej stronie znajdują się państwa nieprzyjazne/wrogie utożsamiane z Zachodem oraz po drugiej stronie państwa globalnego Południa i Wschodu, z którymi Rosja się solidaryzuje, uważa je za przyjazne oraz te, z którymi zamierza rozwijać współpracę.

► SUMMARY

Russia's Unfriendly Countries in Legal and Political Terms

The article presents the definitions of the concepts of “unfriendly state” and “unfriendly foreign state” against the background of the current federal law of Russia and the list of unfriendly states along with the legal basis for their validity. It also cites the conceptual documents of Russian foreign policy from 2016 and 2023, which include the concepts of “unfriendly/hostile states” and “unfriendly/hostile actions”. The adoption of a specific narrative in documents with not only political but also legal overtones is intended to justify

the actions taken by Russia in the international dimension, especially in response to the political and economic sanctions applied in connection with its actions in Ukraine, and to indicate which states are specifically targeted. In this way, Russia organises a world around itself in which on one side there are unfriendly/hostile states identified with the West, and on the other side there are states of the global South and East, with which Russia demonstrates solidarity, considers them friendly and with which it intends to develop cooperation.